

високопродуктивні тварини, передові форми організації і оплати праці тощо. Ці всі названі фактори у більшій мірі притаманні крупним господарським формуванням і в меншій мірі дрібним господарствам, до яких і належать господарства населення.

Підсумовуючи вищеназвані результати досліджень можна констатувати наступне:

– у Львівській області є сприятливі природо економічні умови для розвитку аграрного виробництва у різних формах господарювання, особливо у господарствах населення, обсяги виробництва аграрної продукції яких складає понад 60% загальнообласного виробництва;

– показники галузевого дослідження, показують, що тут відбуваються неординарні, однак закономірні процеси їх змін. Так, скажімо, продукція рослинництва має тенденцію до зростання, а тваринництва, навпаки, до зменшення. Тут порушено природне співвідношення між розвитком рослинництва й тваринництва і це слід детально та всебічно досліджувати, а одержані результати використовувати для усунення розвитку негативних тенденцій.

На основі вищевикладених результатів дослідження виробництва аграрної продукції господарствами населення можна зробити висновок проте, що ці формування, хоча і виробляють понад 60% аграрної продукції Львівщини, однак пригальмовують темпи її приросту, а тваринницької, навпаки зменшують виробництво. Натомість сільськогосподарські підприємства інтенсивно нарощують обсяги виробництва продукції. Звідси цілком логічно постає питання: до яких пір це буде продовжуватися? На наше переконання ці процеси будуть продовжуватися до цього часу, коли не встановляться оптимальні співвідношення між дрібними формами господарювання (господарствами населення) і крупними (сільськогосподарськими підприємствами).

Список використаних джерел

1. Березівський П.С. Березівський Я. П. Особисті селянські господарства як організаційна форма господарювання. Аграрна політика в умовах ринкової трансформації економіки агропромислового комплексу: колективна монографія /За заг. ред. П.С.Березівського. Львів: Львів.держ.аграрн.ун-т, 2006. С.143-153.

2. Збарський В.К. Грабовський Д.О. Дрібнотоварний приватний сектор на селі, особливості перспективи розвитку. К: НАУ, 2005. 232 с.

3. Онищенко О. Зрушення в організаційній структурі сільськогосподарських підприємств. Економіка України. 2004. №11. С. 58-68.

4. Статистичний щорічник Львівської області за 2017 рік. Частина 1/ За ред. За ред. С.І. Зимовіної. Львів, 2018. 326 с.

5. Малік М.Й., Шпикуляк О.Г. Тенденції та перспективи розвитку особистих селянських господарств. Економіка АПК. № 1. 2018. С. 11-19.

6. Шульський М.Г. Господарства населення: тенденції змін площ земельних угідь і виробництва аграрної продукції. Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнології імені С.З. Гжицького. Серія «Економічні науки». Том 18. №2 (69). С. 183-187.

Олексій Ярошук

к.е.н., доцент

Тернопільський національний економічний університет

МОДЕЛІ ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансовий стан – найважливіша характеристика економічної діяльності суб'єкта господарювання в зовнішньому середовищі. Він визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал в діловій співпраці, оцінює, в якій мірі гарантовані економічні інтереси самого підприємства і його партнерів у фінансових і інших відносинах. Одночасно останні ставлять перед собою завдання об'єктивно оцінити стан справ в контрагента та на

цій основі вибрати оптимальну стратегію своєї співпраці з ним в найближчій або довготривалій перспективі. Таким чином, в переважній більшості випадків, це будуть висновки по їх діях відносно даного підприємства в майбутньому, а тому для всіх цих осіб щонайбільший інтерес буде представляти майбутній (прогнозний) фінансовий стан підприємства. Це пояснює надзвичайну важливість завдання визначення прогнозного фінансового стану підприємства і актуальність питань, пов'язаних з розробкою нових і поліпшенням існуючих методів такого прогнозування.

Разом з тим, одним із базових завдань аналізу є зниження невизначеності, пов'язаної з ухваленням економічних рішень, орієнтованих в майбутнє через вивчення причин та інерційності в змінах. При такому підході вона може використовуватися як інструмент обґрунтування короткострокових і довгострокових економічних рішень, доцільності інвестицій; як засіб оцінки майстерності та якості управління; як спосіб прогнозування майбутніх фінансових результатів. Фінансове прогнозування дозволяє в значній мірі поліпшити управління підприємством за рахунок забезпечення координації всіх чинників виробництва і реалізації, взаємоув'язки діяльності всіх підрозділів товариств, та розподілу відповідальності між ними.

Метою даного дослідження є розробка методологічних основ формування моделей прогнозування фінансового стану підприємства. Тому для досягнення вищевказаної мети необхідно розв'язати наступні завдання: класифікувати методи прогнозування фінансового стану; виявити їх сферу застосування, переваги та недоліки в практичній діяльності фінансового планування та прогнозування.

В наш час, за оцінками дослідників, нараховується понад 150 різних методів прогнозування. Метод прогнозування – це сукупність способів і прийомів, що дозволяють на основі аналізу ретроспективних екзогенних та ендогенних даних, а також їх змін у розглянутому періоді часу зробити певні судження про ймовірність майбутнього розвитку акціонерного товариства.

В існуючих наукових джерелах використовуються різні класифікаційні принципи при групуванні методів прогнозування. Однак, на нашу думку, однією з найбільш важливих класифікаційних ознак є ступінь формалізації, що досить повно охоплює прогностичні методи. Тому у більшості класифікаційних схем їх можна розділити на три основних типи: методи екстраполяції, методи моделювання, методи експертних оцінок.

При такому поділі методам екстраполяції протиставляються як самостійний клас методи моделювання. Разом з тим, побудова моделей має на меті розкрити закономірності розвитку досліджуваного об'єкту чи процесу на деякій ретроспективній ділянці. І якщо модель збудована правильно й адекватно відображає зв'язки та властивості аналізованого об'єкту, вона може бути використана для екстраполяції, тобто для оцінки можливих змін його у майбутньому.

З іншого боку, чисті методи екстраполяції є не що інше як використання встановлених тенденцій поза ретроспективною ділянкою спостережень, тобто побудову певних емпіричних чи теоретичних моделей, які описували б ці тенденції. Таким чином застосування екстраполяції в прогнозуванні фінансового стану акціонерного товариства завжди базується на використанні певних, як правило формальних, моделей.

Одночасно необхідно зауважити, що в економічно розвинутих країнах все більшого розповсюдження отримує використання формалізованих моделей управління капіталом. Ступінь формалізації знаходиться в прямій залежності від розмірів підприємства: чим більша фірма, тим частіше її керівництво може та повинно використовувати формалізовані підходи у фінансовій політиці. В західній науковій літературі наголошується, що близько 50% великих фірм і близько 18% дрібних і середніх фірм вважає за краще орієнтуватися на формалізовані кількісні методи в управлінні фінансовими ресурсами та в діагностиці стану підприємства.

Розглядаючи проблеми фінансового прогнозування не можна обійти питання точності прогнозу. Основними критеріями при оцінці ефективності моделі, використовуваної в прогнозуванні, служать точність прогнозу та повнота представлення майбутнього фінансового стану підприємства. З погляду повноти, безумовно якнайкращими є методи, що дозволяють побудувати прогнозні форми звітності. В цьому випадку майбутній стан

підприємства можна проаналізувати не менше детально, ніж його теперішній стан. Питання точності прогнозу дещо більш складне та вимагає більшої уваги. Точність або помилка прогнозу – це різниця між прогнозним і фактичним значеннями. В кожній конкретній моделі ця величина залежить від ряду чинників.

Надзвичайно важливу роль відіграють історичні дані, використовувані при побудові моделі прогнозування. В ідеалі бажано мати велику кількість даних за значний період часу. Крім того, використовувані дані повинні бути "типовими" з погляду ситуації. Стохастичні методи прогнозування, що використовують апарат математичної статистики, пред'являють до історичних даних цілком конкретні вимоги, у разі невиконання яких не може бути гарантована точність прогнозування. Дані повинні бути достовірні, зіставні, достатньо представницькі для вияву закономірності, однорідні та стійкі.

Точність прогнозу однозначно залежить від правильності вибору методу прогнозування в тому або іншому конкретному випадку. Проте це не означає що в кожному випадку може бути застосовна тільки яка-небудь одна модель. Цілком можливо, що у ряді випадків декілька різних моделей дадуть відносно надійні оцінки. Основним елементом в будь-якій моделі прогнозування є тренд або лінія основної тенденції зміни ряду. В більшості моделей передбачається, що тренд є лінійним, проте таке припущення не завжди закономірне і може негативно вплинути на точність прогнозу. На точність прогнозу також впливає використовуваний метод відокремлення від тренду сезонних коливань – складання або множення.

При використанні методів регресії вкрай важливо правильно виділити причинно-наслідкові зв'язки між різними чинниками і закласти ці співвідношення в модель.

Важливо пам'ятати, що помилки прогнозу показників звітності та помилки визначення по них результативних показників (фінансових коефіцієнтів) в більшості випадків не співпадають. Точність прогнозу фінансових коефіцієнтів з допомогою методів, що ґрунтуються на побудові прогнозу звітності, завжди нижча за точність, з якою визначаються самі прогнозні значення рядків звітності. Тому, якщо аналітик, як це і повинно бути, має певні вимоги до точності визначення фінансових коефіцієнтів, то повинен вибирати метод, що забезпечує ще вищу точність прогнозу показників звітності.

Для того, щоб зменшити очікувані помилки, доведеться вносити зміни у вже існуючу модель. Такі зміни вносяться протягом всього періоду застосування моделі в реальному житті. Безперервне внесення змін можливо в тому, що стосується тренду, сезонних і циклічних коливань, а також будь-якого використовуваного причинно-наслідкового співвідношення. Ці зміни потім перевіряються за допомогою вже описаних методів. Таким чином, процес вибору моделі включає кілька етапів: збір даних, побудову початкової моделі, перевірку, уточнення – і знову все спочатку на основі безперервного збору додаткових даних з метою забезпечення надійності моделі як джерела прогнозу інформації про фінансовий стан акціонерного товариства.

При розробці будь-якої з моделей прогнозування передбачається, що ситуація в майбутньому не буде суттєво відрізнятися від теперішнього часу. Іншими словами, вважається, що всі значущі чинники або враховані в моделі прогнозування, або незмінні протягом всього періоду часу, коли вона використовується. Проте модель – це завжди спрощення реальної ситуації шляхом відбору з нескінченної кількості діючих чинників обмеженого числа тих з них, які вважаються найбільш важливими виходячи з конкретних цілей аналізу. Точність і ефективність побудованої моделі в такому випадку будуть залежати від правильності та обґрунтованості такого відбору. При використанні моделі для прогнозування необхідно пам'ятати про існування чинників свідомо або несвідомо не включених в неї, які проте можуть впливати на стан підприємства в майбутньому.